ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĒZEKNES TIESU NAMS

Lietas arhīva Nr. A42-00442-23/42
ECLI:LV:ADRJRTN:2023:0525.A420235322.5.S

SPRIEDUMS

Latvijas tautas vārdā

Rēzeknē 2023.gada 25.maijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis Māris Šļakota,

piedaloties pieteicējam /pers. C/ un pieteicēja pārstāvei /pers. D/,
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts robežsardzes pārstāvim /pers. E/, Valsts robežsardzes koledžas pārstāvei /pers. F/,

mutvārdu procesā tiešsaistes režīmā, izmantojot aplikāciju *Microsoft Teams*, izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. C/ pieteikumu par Valsts robežsardzes 2022.gada 17.marta lēmuma Nr.23.1-5.5/1104 atzīšanu par prettiesisku, mantisko zaudējumu (ieturētā formas tērpa priekšmeta atlikusī vērtība 120,41 *euro*, neizmaksātā amata alga un piemaksa par dienesta pakāpi par atstādināšanas laika posmu no 2021.gada 15.novembra līdz 2022.gada 14.februārim kopā 4346,35 *euro*, neizmaksātā amata alga un piemaksa par dienesta pakāpi par atvaļināšanas no dienesta laika posmu no 2022.gada 15.februāra līdz 2023.gada 1.martam kopā 19624,00 euro) atlīdzināšanu, kā arī pienākuma uzlikšanu atlīdzināt nemantisko kaitējumu, rakstveidā atvainojoties pieteicējam.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts robežsardzes koledžas 2021.gada 4.novembra lēmumu Nr.34 pieteicējs /pers. C/ – Valsts robežsardzes koledžas /amats/– atstādināts no dienesta pienākumu izpildes bez darba samaksas saglabāšanas, jo viņš neuzrādīja sadarbspējīgu Covid-19 vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kā arī neinformēja par vakcinācijas uzsākšanu. Pieteicējs atstādināts no 2021.gada 15.novembra līdz 2022.gada 11.janvārim, vai līdz brīdim, kad viņš iegūs un iesniegs Valsts robežsardzes koledžā derīgu sadarbspējīgu vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu.

Ar Valsts robežsardzes koledžas 2022.gada 4.janvāra lēmumu Nr.23.8-13.46/1 pagarināta pieteicējam noteiktā dīkstāve līdz 2022.gada 14.februārim (ieskaitot) vai līdz brīdim, kamēr tiks iegūts un iesniegts sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Ar šo lēmumu pieteicējs tika brīdināts, ka viņš tiks atvaļināts no dienesta Valsts robežsardzes koledžā 2022.gada 14.februārī (pēdējā dienesta diena), ja netiks iesniegts sertifikāts.

Ar Valsts robežsardzes koledžas 2022.gada 14.februāra pavēli Nr.19p (turpmāk – Pavēle Nr.19p) pieteicējs atvaļināts no dienesta Valsts robežsardzē sakarā ar neatbilstību amatam, ja nav cita amata, kuru amatpersonai attiecīgajā iestādē piedāvāt un kuram noteiktajām prasībām amatpersona atbilst.

[2] Valsts robežsardzes priekšnieks, izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, 2022.gada 17.martā pieņēma lēmumu Nr.23.1-5.5/1104, ar kuru: 1) atstāja negrozītu Pavēli Nr.19p; 2) atteicās izskatīt pēc būtības pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu daļā par Valsts robežsardze koledžas 2021.gada 4.novembra lēmumu Nr.34 un Valsts robežsardzes koledžas 2022.gada 4.janvāra lēmumu Nr.23.8-13.46/1. Augstākas iestādes lēmumā norādīts turpmāk minētais pamatojums.

[2.1] Lai apturētu straujo Covid-19 infekcijas izplatību un veselības nozares pārslodzi un mazinātu novēršamo mirstību, vienlaikus nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību Ministru kabinets 2021.gada 9.oktobrī izdeva rīkojumu Nr.720 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" (spēkā līdz 2022.gada 28.februārim) (turpmāk – Rīkojums Nr.720), kura 5.3.apakšpunktā tika paredzēts, ka ārkārtējās situācijas laikā valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus var veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Savukārt Rīkojuma Nr.720 5.34.apakšpunktā tika noteikts, ka klātienē augstskolu un koledžu izglītības studiju procesā, darba pienākumu veikšanā vai pakalpojumu sniegšanā piedalās tikai personas, kurām ir sertifikāts, kas apliecina pabeigtu primāro vakcināciju vai balstvakcināciju, vai pārslimošanas sertifikāts.

Valsts robežsardze, pamatojoties uz Rīkojumu Nr.720, 2021.gada 11.oktobrī izdeva pavēli Nr.1088, ar kuru visi Valsts robežsardzē nodarbinātie tika informēti par pienākumu iesniegt sadarbspējīgu sertifikātu, un personām, kurām šāda sertifikāta nav, pienākumu uzsākt vakcināciju, ja tā nav uzsākta, informējot par to tiešo priekšnieku. Pavēle Nr.1088 paredzēja, ka ar 2021.gada 15.novembri dienesta pienākumus amatpersonas varēs veikt tikai tad, ja

tās iesniegs sadarbspējīgu sertifikātu vai būs uzsākušas vakcināciju un noteiktā termiņā to pabeigs.

[2.2] No Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma (turpmāk – Covid-19 likums) 7.^{2} panta izriet, ka darba devējs darbu organizē, ievērojot Ministru kabineta noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus, tostarp prasības par sadarbspējīga sertifikāta, kas apliecina vakcinācijas vai pārslimošanas faktu, nepieciešamību darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanai.

Ministru kabineta 2021.gada 28.septembra noteikumu Nr.662 "Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai" (turpmāk – Noteikumi Nr.662) 101.punktā (redakcijā, kas bija spēkā Pavēles Nr.19p izdošanas brīdī) bija noteikts, ka izglītības ieguves procesu, tai skaitā starptautiskajās skolās, visās izglītības pakāpēs un dienesta viesnīcu un internāta pakalpojumus organizē klātienē, piedaloties personām ar primārās vakcinācijas, balstvakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kā arī veicot izglītojamo (izņemot izglītojamos pirmsskolas izglītības pakāpē un augstākās izglītības studiju programmās) rutīnas skrīninga testu vai RNS testu atbilstoši Slimību profilakses un kontroles centra algoritmam.

Savukārt, no Noteikumu Nr.662 104.1.1.apakšpunkta (redakcijā, kas bija spēkā Pavēles Nr.19p pieņemšanas brīdī) izrietēja, ka izglītības procesā un tā nodrošināšanā piedalās personas, tai skaitā augstākās izglītības pakāpē nodarbinātie, kurām ir sertifikāts, kas apliecina pabeigtu primāro vakcināciju vai balstvakcināciju, vai pārslimošanas sertifikāts un kuras to uzrāda par izglītības procesa īstenošanu atbildīgajai personai. Līdzīgs regulējums noteikts arī Rīkojuma Nr.720 5.34.apakšpunktā.

No Ministru kabineta 2006.gada 30.novembra noteikumiem Nr.978 "Valsts robežsardze koledžas nolikums" 1.punkta izriet, ka Valsts robežsardzes koledža ir valsts dibināta Valsts robežsardzes pakļautībā esoša izglītības iestāde.

Ņemot vērā minēto, uz Valsts robežsardzes koledžu kā izglītības iestādi attiecas tiesiskais regulējums, kas nosaka, ka izglītības procesā nodarbinātajām personām ir nepieciešams atbilstošs sertifikāts, lai varētu pildīt darba vai dienesta pienākumus.

Saskaņā ar Rīkojuma Nr.720, kas bija spēkā Pavēles Nr.19p pieņemšanas brīdī, 5.3.apakšpunktu valsts un pašvaldību institūciju (tai skaitā kapitālsabiedrību) darbinieki un amatpersonas no 2021.gada 15.novembra savus darba pienākumus varēja veikt tikai tad, ja viņiem ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. Vienlaikus Rīkojuma Nr.720 19.punkts paredzēja, ka Rīkojuma Nr.720 5.3.apakšpunktā minēto nosacījumu par darba pienākumu veikšanu no 2021.gada 15.novembra, ja darbiniekam (amatpersonai) ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, nepiemēro darbiniekiem (amatpersonām), kuri uzsākuši vakcināciju līdz 2021.gada 15.novembrim un ne vēlāk kā līdz 2021.gada 15.decembrim atbilstoši vakcīnu lietošanas instrukcijai vai Zāļu valsts aģentūras mājaslapā publicētajai Vakcinācijas rokasgrāmatai pabeiguši pilnu vakcinācijas kursu.

Papildus minētajam regulējumam, kas attiecināts uz ārkārtējās situācijas laiku, Noteikumu Nr.662 24.punkts paredzēja, ka valsts un pašvaldības institūcijas (tai skaitā kapitālsabiedrības) darbinieks (amatpersona) darba (amata, dienesta) pienākumus neatkarīgi no to veikšanas vietas var veikt, ja tam ir sertifikāts, kas apliecina pabeigtu primāro vakcināciju vai balstvakcināciju, vai pārslimošanas sertifikāts.

Ņemot vērā minēto, pieteicējam gan kā izglītības procesā nodarbinātajam, gan kā valsts pārvaldē nodarbinātajam ir bijis pienākums uzrādīt attiecīgu sertifikātu, lai būtu tiesisks pamats veikt dienesta pienākumus Valsts robežsardzes koledžā.

[2.3] No Covid-19 likuma 7.^{3} panta otrās daļas izriet, ja darbinieks (amatpersona) nav ieguvis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kas nepieciešams darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanai, tas ir pietiekams pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona neatbilst veicamajam darbam (amatam).

Tādējādi, secināms, ka saskaņā ar minētajām tiesību normām amatpersona, kas nav iesniegusi attiecīgu sertifikātu darba devējam, ir uzskatāma par neatbilstošu savam amatam.

No Covid-19 likuma 7.^{3} panta trešās daļas izriet, ja darba devējam normatīvajos aktos paredzēto prasību vai citu objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams pārcelt darbinieku (amatpersonu) citā piemērotā darbā (amatā) vai nodrošināt viņa darba (amata, dienesta) pienākumu veikšanu attālināti, darba devējam ir tiesības līdz brīdim, kad darbinieks (amatpersona) iegūst vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, atstādināt viņu no darba (amata, dienesta) vai noteikt dīkstāvi darbinieka vainas dēļ, par atstādināšanas vai dīkstāves laiku viņam neizmaksājot darba samaksu.

Savukārt, Covid-19 likuma 7.^{3} panta ceturtajā daļā noteikts, ja pēc maksimālā atstādināšanas laika vai dīkstāves darbinieka vainas dēļ, kura ilgst vairāk par trim mēnešiem, darbinieks (amatpersona) bez attaisnojoša objektīva iemesla nav ieguvis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, darba devējam ir tiesības nekavējoties izbeigt darba (dienesta) tiesiskās attiecības ar viņu, izmaksājot atlaišanas pabalstu viena mēneša darba algas (mēnešalgas) apmērā, bet, ja darbiniekam noteikta akorda alga, — viena mēneša vidējās izpeļņas apmērā.

Līdz ar to, uz valsts un pašvaldības institūcijās nodarbinātajiem, kuriem kā obligāts priekšnosacījums darba (dienesta) pienākumu pildīšanai bija noteikta vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta esība, bija piemērojams darba (dienesta) pienākumu nepildīšanas konstatācijas vai pildīšanas pārtraukšanas mehānisms, piemēram, atstādināšana, dīkstāves noteikšana un darba (dienesta) tiesisko attiecību izbeigšana.

[2.4] No Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma (turpmāk – Dienesta gaitas likums) 47.panta pirmās daļas 5.punkta izriet, ka amatpersonu atvaļina no dienesta sakarā ar neatbilstību amatam, ja amatpersona nepiekrīt pārcelšanai citā amatā vai nav cita amata, kuru amatpersonai attiecīgajā iestādē piedāvāt un kuram noteiktajām prasībām amatpersona atbilst.

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto tiesisko regulējumu un to, ka pieteicējs dīkstāvē bija atradies no 2021.gada 15.novembra līdz 2022.gada 14.februārim, proti trīs mēnešus, kas ir maksimālais laiks, uz kādu ir tiesisks pamats atrasties dīkstāvē, kā arī, ņemot vērā to, ka Valsts robežsardzes koledžā nav bijis amats, kuram pieteicējs atbilstu (ņemot vērā to, ka Valsts robežsardzes koledža ir izglītības iestāde un visiem amatiem ir prasības pēc atbilstoša sertifikāta) un pieteicējs nesniedza objektīvi attaisnojošu informāciju par to, kāpēc nav ieguvis un uzrādījis atbilstošu sertifikātu, Valsts robežsardzes koledžai bija tiesisks pamats atvaļināt pieteicēju no dienesta Valsts robežsardzes koledžā.

No 2021.gada 5.novembra grozījumu Covid-19 likumā anotācijas izriet, ka likumdevēja griba ir bijusi noteikt, ka vakcināciju ir tiesisks pamats atlikt tikai objektīvu attaisnojušu iemeslu dēļ, proti, ja persona nonāk tādā situācijā, kad personai pastāvošo apstākļu dēļ nav iespējams uzsākt vai pabeigt vakcināciju. Tādejādi, pieteicēja minētais attaisnojošais iemesls – obligāti neslimot ar Covid-19 un nevakcinēties pret Covid-19 sadarbspējīga sertifikāta iegūšanai – nav pamatots.

[2.5] Tāpat no 2021.gada 5.novembra grozījumu Covid-19 likumā, ar kuriem cita starp likumā ietverta 7.^{3} panta ceturtā daļa, anotācijas izriet, ka Satversmes tiesa atzinusi, ka likumdevējam ir rīcības brīvība izvirzīt prasības attiecībā uz konkrētu profesionālo darbību, ciktāl tas nepieciešams sabiedrības interesēs. Tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos, tostarp tiesības saglabāt esošo nodarbošanos, var ierobežot, taču attiecīgajam ierobežojumam ir jābūt noteiktam ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, tam jāatbilst kādam no Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 116.pantā noteiktajiem leģitīmajiem mērķiem un jābūt samērīgam. Covid-19 likumā paredzētais regulējums izstrādāts, lai aizsargātu cilvēku veselību, pasargājot no inficēšanās ar Covid-19, pildot savus darba pienākumus. Regulējums vērsts arī uz to, lai apturētu vai ierobežotu infekcijas izplatīšanos sabiedrībā, tādējādi radot priekšnoteikumu valsts normālai funkcionēšanai un personu brīvību un tiesību nodrošināšanai, kā arī dažādu sabiedrībai būtisku pakalpojumu pieejamībai un kvalitātei, piemēram, veselības aprūpes pakalpojumu un izglītības pieejamībai. Tādējādi Covid-19 likumā paredzētais regulējums izstrādāts, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības un labklājību. Pandēmijas apstākļos, kad pastāv būtisks apdraudējums sabiedrības veselībai, valsts īstenotie pasākumi veselības aizsardzības jomā var tikt vērtēti arī kā tādi, kas nepieciešami sabiedrības drošības aizsardzībai. Tādējādi Covid-19

likumā paredzētais regulējums izstrādāts tādu mērķu sasniegšanai, kas atbilst Satversmes 116.pantā noteiktajiem leģitīmajiem mērķiem. Covid-19 likumā ietvertais regulējums ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai, ievērojot to, ka vakcinētām personām risks saslimt ar Covid-19 infekciju vai saslimt ar to smagā formā, vai to pārnēsāt ir ievērojami zemāks nekā nevakcinētām personām.

[2.6] Saskaņā ar minēto grozījumu Covid-19 likumā anotāciju, vakcinētas personas rada būtiski mazākus riskus infekcijas pārnesei citām personām pakalpojuma sniegšanas ietvaros vai darba vietā. Nepastāv vakcinācijai līdzvērtīgi epidemioloģiskās drošības pasākumi gan attiecībā uz inficēšanās riskiem, gan arī uz infekcijas pārneses riskiem. Situācijā, kad nepastāv iespēja novērst epidemioloģiskās drošības draudus, alternatīva iespēja ir tikai plašu ierobežojumu noteikšana pakalpojumu sniegšanai un personu tiesībām, kas radītu būtiskas nelabvēlīgas sekas ekonomikas attīstībai un privātpersonu tiesību nodrošināšanai kopumā. Covid-19 likumā paredzētais regulējums, kas ierobežo personas tiesības saglabāt darbu vai dienestu, atsver sabiedrības ieguvums, jo tiek samazināts citu sabiedrības locekļu risks inficēties, saņemot nepieciešamos pakalpojumus vai vienkārši veicot ikdienas darbu (amata pienākumus) darba vietā, kā arī regulējums motivē darba ņēmējus un amatpersonas veikt vakcināciju pret Covid-19 infekciju, kā rezultātā tiek paplašināta vakcinācijas aptvere valstī.

Ņemot vērā minēto, likumdevējs, izstrādājot Covid-19 likumu, ir izvērtējis, ka tiesiskajam regulējumam, kas valsts pārvaldē nodarbinātajiem paredz pienākumu vakcinēties un to, ka nevakcinēšanās gadījumā pastāv iespējamība zaudēt darbu, ir leģitīms mērķis – sabiedrības epidemioloģiskās drošības aizsardzība, kas saistās ar infekcijas izplatības ierobežošanu, vienlaikus sabiedrības interesēs nodrošinot svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību. Ierobežojumi ir samērīgi, proti, likumdevēja lietotie līdzekļi ir piemēroti un nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, kā arī šo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības un likumiskās intereses mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

Tā kā Pavēle Nr.19p tika pieņemta, cita starp pamatojoties uz Covid-19 likumā ietvertajām normām, nav pamatots pieteicēja arguments, ka Pavēle Nr.19p ir prettiesiska, diskriminējoša, nesamērīga, kā arī tai nav leģitīma mērķa.

Turklāt tiesiskais regulējums, kas ir spēkā no 2022.gada 1.marta, arī turpmāk paredz, ka izglītības jomā nodarbinātajiem ir nepieciešams sertifikāts, lai varētu veikt darba pienākumus. Proti, šāda prasība ir noteikta Noteikumu Nr.662 104.1.apakšpunktā.

Tādējādi, lai arī no 2022.gada 1.marta ne visām valsts pārvaldē nodarbinātajām personām ir nepieciešamas sertifikāts, lai varētu veikt darba pienākumus, izglītības jomā nodarbinātajiem šāds ierobežojums ir saglabājies.

[2.7] Valsts robežsardzes koledžas 2021.gada 4.novembra lēmumu Nr.34 un Valsts robežsardzes koledžas 2022.gada 4.janvāra lēmumu Nr.23.8-13.46/1 pieteicējs nav apstrīdējis likumā noteiktajā termiņā. Tādēļ apstrīdēšanas iesniegumu daļā par minētajiem lēmumiem ir jāatsakās izskatīt, pamatojoties uz Administratīva procesa likuma 79.panta trešo daļu.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par 2022.gada 17.marta lēmuma Nr.23.1-5.5/1104 atcelšanu un pieteicēja atjaunošanu dienestā Valsts robežsardzē, mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu. Tiesvedības gaitā pieteicējs grozīja pieteikumu, norādot, ka ir uzsācis dienestu citā Iekšlietu ministrijas iestādē, tādēļ lūdza Valsts robežsardzes 2022.gada 17.marta lēmumu Nr.23.1-5.5/1104 atzīt par prettiesisku, atlīdzināt mantiskos zaudējumus, kā arī uzlikt pienākumu atlīdzināt nemantisko kaitējumu, pieteicējam rakstveidā atvainojoties. Pieteikumā norādīja turpmāk minētos argumentus.

[3.1] Ar pārsūdzēto lēmumu prettiesiski tiek aizskartas pieteicēja pamattiesības, kuras aizsargā Satversmes 106.pants, proti, tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Satversmes 106.pants aizsargā ikviena tiesības, nedalot cilvēkus tajos, kuri strādā valsts pārvaldē, un tajos, kuri strādā privātajā sektorā. Pieteicējs prettiesiski ir atvaļināts no dienesta, jo strādāja Valsts robežsardzes koledžā.

Atbilstoši Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likuma 9.panta pirmajai daļai attiecībā uz pieteicēju ir piemērojami un ievērojami Latvijai saistošie starptautiskie tiesību akti, kas aizsargā pieteicēja pamattiesības uz algotu darbu, sociālajām garantijām, diskriminācijas aizliegumu un pašnoteikšanās tiesībām pār savu ķermeni, kas ietver apzinātu un brīvi sniegtu piekrišanu.

[3.2] Dienesta gaitas likuma 4.pantā kā speciālajā tiesību normā ir noteiktas obligātās prasības dienestam un pieteicējs tām visām atbilst. Līdz ar to ir nepamatoti piemērot minētā likuma 47.panta pirmās daļas 5.punkta noteikumus par to, ka pieteicējs tiek atvaļināts no dienesta sakarā ar neatbilstību amatam.

[3.3] Pieteicējs nepiekrīt pārsūdzētā lēmuma pamatojumam un atsaucei uz Covid-19 likuma 7.^{3} panta otro un ceturto daļu. Pieteicēja ieskatā likumdevējs rīkojies nesamērīgi un minētais tiesiskais regulējums neatbilst Latvijas Republikas Satversmei. Pirmkārt, Covid-19 likums ir vispārējā tiesību norma, kas pieņemta, pamatojoties uz ārkārtas apstākļiem pasaulē un valstī. Ar šādu tiesību normu ir radīta nesamērīga situācija, kas prevalē pār personu zināšanām, pieredzi, lojalitāti, kvalifikāciju un citām prasībām, kas iestrādātas speciālajā tiesību normā. Tajā skaitā bez objektīva pamatojuma ir radīts sistemātisks vakcinācijas pienākums, jo sadarbspējīgo sertifikātu derīguma termiņš bija noteikts aptuveni uz 9 mēnešiem, kas nozīmē, ka vispārējā tiesību normā ir ietverti tādi noteikumi, kas uzliek par pienākumu cilvēkiem nevis mācīties un celt savu kvalifikāciju, bet gan ik pēc deviņiem mēnešiem slimot vai vakcinēties. Šādiem pienākumiem nav zinātniska pamatojuma, tie nav samērīgi un lietderīgi, jo no dzīvē gūtiem novērojumiem un pieredzes secināms, ka vakcinācija ir individuāls aizsarglīdzeklis, kas uz katru cilvēku iedarbojas savādāk un pat neparedzami. Vēl jo vairāk, palielinoties vakcinācijas aptverei, palielinājās saslimstība. Slimoja arī vakcinētas personas, līdz ar to prasība vakcinēties, lai cilvēks saglabātu tiesības uz algotu darbu, ir nesamērīga un prettiesiska, pārkāpj Satversmes 106.pantā garantētās tiesības.

[3.4] Pieteicēja atvaļināšana no dienesta ir prettiesiska arī tādēļ, ka pret pieteicēju pieļauta diskriminējoša un atšķirīga attieksme. Citiem darbiniekiem tika pagarinātas dīkstāves, vai, apejot tiesisko regulējumu, pēc dīkstāves noteikšanas tika papildus piešķirti atvaļinājumi bez darba algas saglabāšanas līdz brīdim, kad valstī beidzās ārkārtas stāvoklis un atstādinātās amatpersonas atkal tika pielaistas pie savu pienākumu izpildes.

[3.5] Valstī uz pieteicēja atvaļināšanas brīdi nebija izsludināta ne epidēmija, ne pandēmija. Ir saprotamas rūpes Covid-19 infekcijas apkarošanā, taču jau 2021.gada decembrī situācija pēc regulējumu pieņemšanas ir kardināli mainījusies un sāka slimot gan vakcinētas, gan nevakcinētas personas. Statistika liecina par vakcīnu maznozīmīgumu iepretim paustajiem apgalvojumiem, ka vakcinācija ir vienīgais efektīvais līdzeklis Covid-19 izplatības apkarošanā. No 2021.gada 15.novembra līdz 2022.gada 21.februārim ar Covid 19 inficējušies 349 423 cilvēki, no kuriem vakcinēti 205 245 cilvēki, nevakcinēti 133 331 cilvēki un vakcinācijas kursu nepabeiguši 10 847 cilvēki. Līdz ar to prasība būt vakcinētam nav zinātniski pamatota un negarantē aizsardzību un drošu pakalpojumu sniegšanu.

[3.6] Saskaņā ar Covid-19 likuma 7.^{3} panta ceturto daļu darba devējam ir tiesības, nevis pienākums izbeigt ar personu darba vai dienesta attiecības, ja tai nav vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta. Valsts robežsardzes koledža nav mēģinājusi rast risinājumus, lai pieteicējs varētu turpināt dienestu Valsts robežsardzē amatā, kurā pildīt dienesta pienākumus ir iespējams attālināti vai citādi bez vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta. Šādi, ievērojot Covid-19 likuma pirmssķietami tiesisko regulējumu, tika pārkāpti Dienesta gaitas likumā ietvertie atvaļināšanas no dienesta nosacījumi un Administratīvā procesa likuma pamatprincipi un būtība.

[3.7] Kritiski vērtējama Covid-19 likuma II^1 nodaļas "Epidemioloģiskā drošība darba vidē" (7.^{3} panta otrās un ceturtās daļas) atbilstība Satversmes 89., 91., 95., 106. un 109.pantam. Tādejādi pieteicējs lūdz vērtēt minēto tiesību normu atbilstību Satversmei un šaubu gadījumā lūdz vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104.panta noteikumiem. Pieteicēja ieskatā apsverama arī iespēja vērsties ar

pieteikumu Satversmes tiesā par Noteikumos Nr.662 ietverto pamattiesībām neatbilstošo punktu atbilstību Satversmes 89., 91. un 106. pantam.

[3.8] Pieteicējam ir objektīvi attaisnojoši iemesli obligāti neslimot ar Covid-19 un nevakcinēties pret Covid-19 sadarbspējīga sertifikāta iegūšanai. Šie iemesli nav vērtēti Valsts robežsardzes koledžā.

[3.9] Pieteicējs tika atstādināts no tiešo darba pienākumu veikšanas, tikai pamatojoties uz medicīnisku manipulāciju (vakcinācijas fakts) neesamību vai pārslimošanas sertifikāta apliecinājuma neesamību, nevis pamatojoties uz personas veselības stāvokli saistībā ar apdraudējumu pašam vai citai personai. Dienesta gaitas likuma 15.un 16.pants detalizēti noteic rīcību situācijās, kas saistās ar personas veselības stāvokli un personas atbilstības amatam novērtēšanu. Dienesta gaitas likuma 15.panta noteikumi neparedz regulējumu par to, ka vakcinēšanās ir ietverama un norādāma personas amata aprakstā.

[3.10] Nav saprotama un nav argumentēta lēmumā par atstādināšanu noteiktā dīkstāve, kas radusies pieteicēja vainas dēļ. Vaina ir personas psihiskā attieksme nodoma vai neuzmanības formā pret viņas izdarīto prettiesisko darbību vai pieļauto bezdarbību un ar to cēloņsakarīgi saistītajām kaitīgajām sekām. Valsts robežsardze koledža nav konstatējusi pieteicēja psihisko attieksmi pret "nodarījuma" objektīvajām pazīmēm, kā arī nav vērtējusi, vai pieteicēja rīcība ir bijusi prettiesiska, tāpat nav pierādīta kaitējuma esība un arī cēloniskais sakars starp prettiesisku rīcību un kaitējumu.

[3.11] Pēc atstādināšanas pieteicējs tika atvaļināts ne tikai no Valsts robežsardzes koledžas, bet vispār no dienesta Valsts robežsardzē, neizvērtējot apstākļus, lai gan likumdevējs ir noteicis darba devējam veikt lietderības apsvēruma izvērtējumu. Satversmes tiesas 2020.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.2020-26-0106 21.1.punktā noteikts, ka pat tad, ja likumdevēja vēlme noteikt uz piesardzības principu balstītus ierobežojumus, lai novērstu potenciālo kaitējumu sabiedrībai vai tās daļai, ir pietiekami pamatota, attiecīgajiem lēmumiem jāatbilst Satversmei, proti, izraudzītajiem līdzekļiem jābūt nepieciešamiem leģitīmā mērķa sasniegšanai, turklāt jābūt pārliecībai par to, ka nepastāv mazāk ierobežojoši, alternatīvi līdzekļi, ar kuriem šo mērķi varētu sasniegt tādā pašā kvalitātē.

[3.12] Vakcinācijas veikšana attiecībā uz Covid-19 kā medicīniska manipulācija nav obligāta, jo nav attiecināma uz obligāto veselības stāvokļa pārbaudi un Covid-19 slimība nav iekļauta Ministru kabineta 2000.gada 26.septembra noteikumos Nr.330 "Vakcinācijas noteikumi" kā slimība, pret pret kuru obligāti jāveic vakcinēšanās. Līdz ar to vakcinācijas pret Covid-19 neveikšana nevar ietekmēt pieteicēja tiesības uz algotu darbu un tiešo amata pienākumu veikšanu.

Igaunijas Republikas Tallinas Administratīvās tiesas 2022.gada 31.augustā pieņemtajos lēmumos atzīts, ka piespiedu atbrīvošana no dienesta militārpersonām, kuras atteicās no Covid-19 vakcinācijas, pati par sevi ir negatīvas un nopietnas sekas, pārkāpjot konstitūcijā garantēto profesijas izvēles brīvību.

[3.13] Covid-19 likuma 1.panta trešā daļa paredz cilvēktiesību ierobežošanas minimizēšanas principa piemērošanu, nosakot nepieciešamo pasākumu kopumu, t.i., personu tiesības tiek ierobežotas tikai tad, ja nav citu alternatīvu pasākumu, kas efektīvi aizsargā sabiedrības veselību un drošību. Covid-19 likuma 3.pants nosaka, ka saskaņā ar šo likumu privātpersonu tiesību ierobežojumus var noteikt vienīgi tad, ja sabiedrības drošības riskus saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību nav iespējams efektīvi novērst, piemērojot vispārējā tiesiskajā kārtībā noteiktos tiesiskos līdzekļus. Ja vairs nepastāv objektīva nepieciešamība saglabāt personas ierobežojošos pasākumus, šie tiesību ierobežojumi ir atceļami. No tā secināms, ka arī šis likums nenoteic vakcinācijas fakta un pārslimošanas sertifikāta esību kā vienīgo Covid-19 infekcijas izplatības novēršanas līdzekli. Šāda nostāja izriet tikai no Valsts robežsardzes koledžas pavēles un lēmumiem.

[3.14] Pieteicējs Valsts robežsardzes koledžā ir saskāries ar situāciju, kad kolēģi, kuri ir vakcinējušies, arī saslimst, taču viņu saslimšana tiek konstatēta tikai pie redzamiem simptomiem. No minētā secināms, ka infekcijas ierobežošanai svarīgāka ir testēšana.

[3.15] Iestāde nav vērtējusi, ko sabiedrība iegūs no tā, ka pieteicējs, kurš pienācīgi veic dienestu, ir lojāls, ar zināšanām un pašaizliedzīgu atdevi valsts iekšlietu struktūrai, tiks atstādināts un atvaļināts. Lēmums ir ne tikai nesamērīgs, bet arī pārkāpj labas pārvaldības principu. Pat ārkārtējās situācijas laikā likumdevējs nedrīkst pieņemt tādas normas, kas ir nepamatoti plašas un ierobežo arī to personu tiesības, uz kurām nemaz neattiecas ierobežojuma leģitīmais mērķis, piemēram, uz valsts struktūras darbiniekiem, kas ir veseli, neatrodas riska grupā un nerada apdraudējumu citiem.

[3.16] Nosakot vakcināciju, būtībā tiek noteikts personu ārstniecības veids, kas traktējams kā medicīniska rakstura piespiedu līdzekļa piemērošana. Tradicionāli šis tiesību institūts tiek saistīts ar krimināltiesībām.

[3.17] Pieteicējs uzsver nepieciešamību vērtēt pārsūdzētā lēmuma atbilstību ANO Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 23.panta pirmajai daļai, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2021.gada 14.jūnija regulas (ES) 2021/953 par sadarbspējīgu Covid-19 vakcinācijas, testa un pārslimošanas sertifikātu (ES digitālais Covid sertifikāts) izdošanas, verifikācijas un akceptēšanas satvaru nolūkā atvieglot brīvu pārvietošanos Covid-19 pandēmijas laikā (turpmāk – Regula Nr.2021/953) 36.apsvērumam.

Minētās tiesību normas sistēmiski jāinterpretē ar Satversmes 89., 91. 106., 111. un 116.panta tvērumu.

[4] Tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā Valsts robežsardze neatzina pieteikumu, atsaucoties uz pārsūdzētā lēmuma pamatojumu.

[5] Tiesai iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā Valsts robežsardzes koledža neatzina pieteikumu, norādot turpmāk minētos iebildumus.

[5.1] Pieteikumā pieminētie nevakcinēšanās objektīvie attaisnojošie iemesli Valsts robežsardzes koledžai nav zināmi, jo pieteicējs, atbildot uz koledžas 2021.gada 2.septembra un 14.oktobra vēstulēm, tādus nav paziņojis. Pieteicējs arī nav iesniedzis klīniskās universitātes slimnīcas konsīlija lēmumu par personas vakcinācijas atlikšanu uz noteiktu laiku.

[5.2] Tiesību normās pieteicējam dienesta pienākumu veikšanai ar 2021.gada 15.novembri bija izvirzītas obligātas prasības iesniegt vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu. Valsts robežsardzes koledža savos lēmumos bija izvērtējusi un pamatojusi visus nepieciešamos apstākļus. Koledža uzskata, ka likumdevēja rīkojumu izpilde ir amatpersonas lojalitātes valstij apliecinājums. Attiecībā uz izglītības iestādēm (tai skaitā koledžām), netika paredzēts individuālais riska izvērtējums. Nodarbinātie paši izvēlējās, apzinājās un izvērtēja savas rīcības (vakcinēšanās vai nevakcinēšanās) iemeslus un radītās sekas. Valsts robežsardzes koledža regulāri informēja personālu par aktualitātēm Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanas jomā.

[6] Pieteicējs un viņa pārstāve tiesas sēdē uzturēja pieteikumu. Pieteicēja pārstāve sniedza paskaidrojumu, kas atbilst pieteikuma motīviem. Papildus norādīja, ka Rīkojums Nr.720, kura izpildei ir pieņemts pārsūdzētais lēmums, pārkāpj Ministru kabinetam noteikto kompetenci, proti, tas regulē jautājumu, kas ietilpst likumdevēja kompetencē. Atbildētājs zināja, ka ar 2022.gada 1.martu Rīkojums Nr.720 zaudēs spēku. Citiem robežsardzes darbiniekiem iestāde pagarināja atstādināšanas laiku, neskatoties uz to, ka dīkstāvi drīkstēja noteikt tikai uz trīs mēnešiem, tādejādi neizbeidzot darba attiecības, bet atļaujot darbiniekiem vēlāk atjaunoties un strādāt.

[7] Valsts robežsardzes koledžas pārstāve tiesas sēdē neatzina pieteikumu, atsaucoties uz pārsūdzētā lēmuma un robežsardzes rakstveida paskaidrojuma argumentiem. Papildus paskaidroja, ka pēc 2022.gada 1.marta, kad valsts pārvaldē vairs nebija obligāta vakcinācija, izglītības iestādēm tā bija obligāta līdz 2022.gada 1.jūlijam. Lēmums pieņemts, lai nepārtrauktu kvalitatīvu mācību procesu, jo no tā, ka pasniedzējs vairāk nekā pus gadu nepilda savus amata pienākumus, cieš izglītojamie.

[8] Valsts robežsardzes pārstāvis tiesas sēdē neatzina pieteikumu, pamatojoties uz pārsūdzētā lēmuma motīviem. Papildus norādīja, ka nevar piekrist pieteicēja pārstāves argumentam par nevienlīdzīgu attieksmi. Visas Valsts robežsardzes koledžā strādājošās personas, kuras neieguva vakcinācijas sertifikātu, pēc trīs mēnešu termiņa izbeigšanās tika atvaļinātas.

Motīvu daļa

[9] Izvērtējot lietas dalībnieku argumentus un lietā esošos pierādījumus, tiesa secina, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[10] Ar Valsts robežsardzes priekšnieka 2022.gada 17.marta lēmumu Nr.23.1-5.5/1104 cita starp atteikts izskatīt pēc būtības pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu daļā par Valsts robežsardze koledžas 2021.gada 4.novembra lēmumu Nr.34 un Valsts robežsardzes koledžas 2022.gada 4.janvāra lēmumu Nr.23.8-13.46/1, ar kuriem pieteicējs atstādināts no dienesta pienākumu izpildes, nosakot dīkstāvi amatpersonas vainas dēļ, kā arī pagarināta pieteicēja atstādināšana un viņam noteiktā dīkstāve. Abos lēmumos norādīts, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 76., 77. un 79. pantu pieteicējam ir tiesības lēmumu apstrīdēt Valsts robežsardzē viena mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās dienas.

Pieteicējs iebildumus par 2021.gada 4.novembra lēmumu un 2022.gada 4.janvāra lēmumu ietvēris 2022.gada 25.februāra apstrīdēšanas iesniegumā, tādējādi acīmredzami nokavējot lēmumu apstrīdēšanas termiņus, kā arī nelūdza tos atjaunot.

Līdz ar to Valsts robežsardze apstrīdēšanas iesniegumu daļā pamatoti atteica izskatīt pēc būtības, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 79.panta trešās daļas 1.punktu, kur noteikts, ka augstāka iestāde atsaka apstrīdēšanas iesniegumu izskatīt pēc būtības, ja tas iesniegts, nokavējot apstrīdēšanas termiņu, un ja tā iesniedzējs nav lūdzis procesuālā termiņa atjaunošanu.

[11] Lēmumā par pieteikuma pieņemšanu un lietas ierosināšanu tiesa norādīja, ka, tā kā administratīvais process iestādē ir noslēdzies un ir pieņemts administratīvais akts, ar kuru ir izbeigts tiesiskais statuss, tad lēmumi par pieteicēja atstādināšanu ir uzskatāmi par starplēmumiem un ir izvērtējami, skatot lietu par galīgā lēmuma atcelšanu. Šāda norāde nav pareiza.

Iestāde gan 2021.gada 4.novembra lēmumā Nr.34, gan 2022.gada 4.janvāra lēmumā Nr.23.8-13.46/1 ir norādījusi, ka tie ir apstrīdami kārtībā, kāda Administratīvā procesa likumā ir noteikta administratīvo aktu apstrīdēšanai. Tātad pati Valsts robežsardzes koledža ir uzskatījusi, ka minētie lēmumi ir patstāvīgi administratīvie akti. Šāda iestādes nostāja ir pareiza, jo arī saskaņā ar tiesu praksi lēmumi par atstādināšanu un dīkstāves noteikšanu līdz vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta uzrādīšanai atbilst administratīvā akta pazīmēm un ir pārsūdzami (*sk., piemēram, Administratīvās rajona tiesas 2022.gada 17.novembra spriedumu lietā Nr.A420125322, 2022.gada 4.novembra spriedumu lietā Nr.A420180322*).

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 76.panta ceturto daļu, ja administratīvais akts šā likuma 79.pantā noteiktajā termiņā nav apstrīdēts, tas kļūst neapstrīdams. Līdz ar to, tiesai atzīstot, ka Valsts robežsardzes priekšnieks ar 2022.gada 17.marta lēmumu Nr.23.1-5.5/1104 pamatoti atteicās izskatīt pēc būtības pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu daļā par Valsts robežsardze koledžas 2021.gada 4.novembra lēmumu Nr.34 un Valsts robežsardzes koledžas 2022.gada 4.janvāra lēmumu Nr.23.8-13.46/1, nav pamata paplašināt lietas izskatīšanas robežas un vērtēt abu Valsts robežsardzes koledžas lēmumu tiesiskumu pēc būtības.

[12] Lietā ir izvērtējams, vai pieteicējs pamatoti atvaļināts no dienesta Valsts robežsardzē. Veicot šādu izvērtējumu, tiesai ir jāņem vērā faktiskā situācija un tiesiskais regulējums, kas bija spēkā 2022.gada 14.februāra Pavēles Nr.19p izdošanas brīdī.

[13] Lietā nav strīda par faktiskajiem apstākļiem, proti, ka pieteicējs no 2021.gada 15.novembra bija atstādināts no dienesta pienākumu izpildes bez darba samaksas saglabāšanas, jo neuzrādīja vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kā arī neinformēja par vakcinācijas uzsākšanu. Tāpat nav strīda, ka pieteicējs līdz 2022.gada 14.februārim vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu nebija ieguvis, kā arī nebija uzsācis vakcināciju.

[14] Tiesa konstatē, ka Valsts robežsardze pareizi konstatēja un administratīvajā aktā norādīja uz izskatāmo gadījumu attiecināmos tiesību aktus (*sk. sprieduma 2.1.-2.4.apakšpunktu*). Proti, pieteicēja kā Valsts robežsardzes koledžas/amats/ tiesības aplūkotajā laika posmā veikt dienesta pienākumus tikai tad, ja viņam ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts, noteica Rīkojuma Nr.720 5.3. un 5.34.apakšpunkts, kā arī Noteikumu Nr.662 24.punkts, 101.punkts un 104.1.1.apakšpunkts. Savukārt saskaņā ar Covid-19 likuma $7.^3$ panta otro, trešo un ceturto daļu Valsts robežsardzes koledžai bija tiesības, ja pieteicējs nebija ieguvis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kas nepieciešams dienesta pienākumu pildīšanai, atstādināt viņu no dienesta pienākumu izpildes, bet pēc maksimālā atstādināšanas laika uzskatīt, ka pieteicējs neatbilst veicamajam amatam un nekavējoties izbeigt dienesta tiesiskās attiecības ar viņu, izmaksājot atlaišanas pabalstu viena mēneša darba algas (mēnešalgas) apmērā.

[15] Pavēlē Nr.19p norādīts, ka pieteicējs tiek atvaļināts no dienesta Valsts robežsardzē, pamatojoties uz Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 5.punktu. Minētā tiesību norma noteic, ka amatpersonu atvaļina no dienesta sakarā ar neatbilstību amatam, ja amatpersona nepiekrīt pārcelšanai citā amatā vai nav cita amata, kuru amatpersonai attiecīgajā iestādē piedāvāt un kuram noteiktajām prasībām amatpersona atbilst. Pieteicējs uzskata, ka obligātās prasības dienestam izsmeļoši norādītas Dienesta gaitas likuma 4.pantā, tādēļ Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 5.punktu iestāde piemērojusi nepamatoti.

Tiesa minētajam pieteicēja argumentam nepiekrīt, jo Dienesta gaitas likuma 47.panta pirmās daļas 5.punkts ir interpretējams kopsakarā ar citos normatīvajos aktos ietvertām spēkā esošām tiesību normām. Cita starp kopsakarā ar Covid-19 likuma $7.^3$ panta otro daļu, saskaņā ar kuru, ja darbinieks (amatpersona) nav ieguvis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kas nepieciešams darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanai, tas ir pietiekams pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona neatbilst veicamajam darbam (amatam). Tādējādi likumdevējs ir skaidri un nepārprotamu noteicis, ka neatbilstība veicamajam darbam ir konstatējama arī situācijās, kad amatpersona nav ieguvusi darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanai nepieciešamo vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu. Tiesa nesaskata pamatu Dienesta gaitas likuma 4.panta regulējumu uzskatīt par izsmeļošu. Tādēļ tiesa arī nekonstatē Dienesta gaitas likuma 4.panta un Covid-19 likuma $7.^3$ panta otrās daļas kolīziju.

[16] Pieteicējs norāda, ka Saskaņā ar Covid-19 likuma $7.^3$ panta ceturto daļu Valsts robežsardzes koledžai bija tiesības, nevis pienākums izbeigt viņu dienesta attiecības, kas nozīmē, ka Valsts robežsardzes koledžai bija jāmeklē risinājumi, lai pieteicējs varētu turpināt dienestu Valsts robežsardzē.

Tiesa minētos pieteicēja argumentus neatzīst par pamatotiem. Atbilstoši Covid-19 likuma 7.^{3} panta otrajai daļai, ja darbinieks (amatpersona) nav ieguvis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, kas nepieciešams darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanai, tas ir pietiekams pamats uzskatīt, ka attiecīgā persona neatbilst veicamajam darbam (amatam). Pieteicējs amata pienākumu izpildei nepieciešamo sertifikātu nebija ieguvis, tādēļ, ņemot vērā tā neatbilstību ieņemamajam amatam, bija atstādināts no amata izpildes jau sākot ar 2021.gada 15.novembri.

Atbilstoši Covid-19 likuma 7.^{3} panta trešajai daļai darbinieku (amatpersonu) ir aizliegts atstādināt no darba (amata, dienesta) uz laiku, kas ilgāks par trim mēnešiem. Savukārt atbilstoši minētā panta ceturtajai daļai, ja pēc maksimālā atstādināšanas laika vai dīkstāves darbinieka vainas dēļ, kura ilgst vairāk par trim mēnešiem, darbinieks (amatpersona) bez attaisnojoša objektīva iemesla nav ieguvis vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, darba devējam ir tiesības nekavējoties izbeigt darba (dienesta) tiesiskās attiecības ar viņu, izmaksājot atlaišanas pabalstu viena mēneša darba algas (mēnešalgas) apmērā. Ņemot vērā, ka maksimālais atstādināšanas termiņš attiecībā uz pieteicēju bija pagājis 2022.gada 14.februārī, Valsts robežsardzes koledža pamatoti lēma par dienesta tiesisko attiecību izbeigšanu.

Minētā likuma 7.^{3} panta ceturtā daļa noteic, ka darba devējam ir tiesības izbeigt darba (dienesta) tiesiskās attiecības. Lai gan šī normā ietvertā norāde rada priekšstatu, ka dienests tiesiskās attiecības ar pieteicēju varēja arī neizbeigt, šāds priekšstats ir maldīgs.

Ņemot vērā, ka pieteicējs nebija ieguvis amata pienākumu izpildei nepieciešamo vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, Valsts robežsardzes koledža pieteicēju nevarēja pielaist pie amata pienākumu izpildes. Tas izriet tostarp no Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 7.^{2} panta pirmās daļas, kura noteic, ka darba devējs darbu organizē, ievērojot Ministru kabineta noteiktos epidemioloģiskās drošības pasākumus, tostarp prasības par sadarbspējīga sertifikāta, kas apliecina vakcinācijas vai pārslimošanas faktu nepieciešamību darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanai. Savukārt Noteikumu Nr.662 101.punkta un 104.1.1.apakšpunkta regulējums nepārprotami paredzēja, ka izglītības ieguves procesu visās izglītības pakāpēs organizē klātienē, piedaloties personām ar primārās vakcinācijas, balstvakcinācijas vai pārslimošanas sertifikātu, un ka izglītības procesā un tā nodrošināšanā piedalās personas, kurām ir sertifikāts, kas apliecina pabeigtu primāro vakcināciju vai balstvakcināciju, vai pārslimošanas sertifikāts un kuras to uzrāda par izglītības procesa īstenošanu atbildīgajai personai – pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības (tai skaitā profesionālās ievirzes izglītības, profesionālās tālākizglītības, profesionālās pilnveides programmās), un augstākās izglītības pakāpē nodarbinātie.

Savukārt, ņemot vērā minētā likuma 7.^{3} panta trešo daļu, darba devējs arī nevarēja pagarināt atstādināšanas termiņu, jo, kā jau minēts, atbilstoši minētajai normai darba devējam ir aizliegts amatpersonu no amata pienākumu izpildes atstādināt uz termiņu, kas ilgāks par trim mēnešiem.

Papildus minētajam regulējumam, Noteikumu Nr.662 24.punkts paredzēja, ka valsts un pašvaldības institūcijas (tai skaitā kapitālsabiedrības) darbinieks (amatpersona) darba (amata, dienesta) pienākumus neatkarīgi no to veikšanas vietas var veikt, ja tam ir vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts.

Lietā nav pierādījumu par to, ka pieteicējam būtu bijis objektīvs ar veselības stāvokli saistīts pamats atlikt vakcinācijas veikšanu, pieteicējs arī nenorāda uz citiem objektīviem apstākļiem, kuru dēļ viņš vakcināciju nevarēja veikt.

Tādējādi, interpretējot likuma 7.^{3} panta ceturto daļu kopsakarā ar pārējām normām šajā pantā, ir secināms, ka koledžai konkrētajā gadījumā bija nevis tiesības, bet pienākums dienesta tiesiskās attiecības ar pieteicēju izbeigt.

[17] Pieteicējs norāda, ka pret viņu pieļauta atšķirīga attieksme, jo citiem darbiniekiem iestāde pagarināja dīkstāves, vai, apejot tiesisko regulējumu, pēc dīkstāves noteikšanas piešķīra papildu atvaļinājumus bez darba algas saglabāšanas līdz brīdim, kad valstī beidzās ārkārtas stāvoklis un atstādinātās amatpersonas atkal tika pielaistas pie savu pienākumu izpildes. Tiesa šādam argumentam nepiekrīt uz turpmāk norādīto apsvērumu pamata.

Tiesību doktrīnā ir atzīts princips, ka nepastāv personu vienlīdzība prettiesiskumā, kas nozīmē, ka gadījumā, ja attiecībā uz kādu personu tika pieļauta prettiesiska, tiesību normām neatbilstoša darbība, cita persona nevar paļauties, ka šāda prettiesiskā rīcība tiks attiecināta arī uz viņu. Tātad, ja situācijā, kad iestādei bija pienākums izbeigt dienesta tiesiskās attiecības ar personu, cita starp, kad nebija tiesiskas iespējas turpināt šai personai noteikto dīkstāvi, šī persona nevar atsaukties uz gadījumiem, kad iestāde rīkojās pretēji, t.i., neievērojot tiesisko regulējumu.

Tāpat tiesa ņem vērā, ka Noteikumu Nr.662 regulējums par vakcinācijas un pārslimošanas sertifikātu nepieciešamību izglītības procesā nodarbinātajiem saglabāja spēku arī pēc ārkārtējās situācijas beigām.

Valsts robežsardze norāda (sk. lietas 216.lapu), ka Valsts robežsardzes koledžā atstādināšana tika pagarināta pieciem cilvēkiem (divām amatpersonām, tai skaitā – pieteicējam un trīs darbiniekiem līdz 2022. gada 14. februārim (ieskaitot) vai līdz brīdim, kamēr tiks iegūts un iesniegts Valsts robežsardzes koledžas Administratīvajā nodaļā sadarbspējīgs vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts. 2022.gada 14.februārī tika izbeigtas dienesta (darba) attiecības ar četriem Valsts robežsardzes koledžas nodarbinātajiem (viena atstādinātā amatpersona tika atvaļināta no dienesta sakarā ar noteiktajām prasībām neatbilstošu veselības stāvokli). Pieteicējs nemin nevienu konkrētu gadījumu, kad Valsts robežsardzes koledžā atstādināšana vai dīkstāve personai tika pagarināta pēc maksimālā atstādināšanas vai dīkstāves laika.

[18] Pieteicējs lūdz tiesu vērtēt Covid-19 likuma 7.3 panta otrās un ceturtās daļas atbilstību Satversmei. Minētās tiesību normas noteic, ka vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta, kas nepieciešams darba (amata, dienesta) pienākumu pildīšanai, neiegūšana ir uzskatāma par neatbilstību veicamajam darbam (amatam) un var būt pamats darba (dienesta) tiesisko attiecību izbeigšanai. Tāpat pieteicējs norāda, ka Satversmei neatbilst arī Noteikumu Nr.662 normas, taču neprecizē, kuras tieši. Tā ka pieteicēja atvaļināšanas no dienesta pamatā ir Noteikumu Nr.662 24.punkts, 101.punkts un 104.1.1.apakšpunkts, tiesa pieņem, ka lūgums izteikts tieši par šo tiesību normu atbilstību Satversmei. Saskaņā ar minētajām tiesību normām vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāts ir nepieciešams valsts un pašvaldības institūcijas (tai skaitā kapitālsabiedrības) darbiniekiem (amatpersonām) darba (amata, dienesta) pienākumu veikšanai, neatkarīgi no to veikšanas vietas, kā arī personām, kas nodarbinātas un piedalās izglītības procesā un tā nodrošināšanā pirmsskolas izglītības, pamatizglītības un vidējās izglītības (tai skaitā profesionālās ievirzes izglītības, profesionālās tālākizglītības, profesionālās pilnveides programmās), un augstākās izglītības pakāpē.

Pieteicējs apšauba tiesību normu atbilstību:

1) Satversmes 89.pantam ("Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.");

2) Satversmes 91.pantam ("Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.");

3) Satversmes 95.pantam ("Valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.");

4) Satversmes 106.pantam ("Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Piespiedu darbs ir aizliegts. Par piespiedu darbu netiek uzskatīta iesaistīšana katastrofu un to seku likvidēšanā un nodarbināšana saskaņā ar tiesas nolēmumu.");

5) Satversmes 109.pantam ("Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.").

[19] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 104.panta otrajai daļai, ja tiesa uzskata, ka tiesību norma neatbilst Satversmei, tā tiesvedību lietā aptur un nosūta motivētu pieteikumu Satversmes tiesai.

Pamats vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā ir tiesas pārliecība par tiesību normas neatbilstību Satversmei. Pieteicēja lūgumi šajā jautājumā tiesai nav saistoši (*sk. Senāta 2021.gada 17.septembra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-0454/2021 5.punktu*). Tiesai nav pienākuma vērsties Satversmes tiesā ar pieteikumu, ja tiesai nav šaubu par piemērojamo tiesību normu atbilstību Satversmei (*sk. Senāta 2017.gada 13.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-348/2017 8.punktu un 2022.gada 3.maija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA-429/2022 7.punktu*).

Izskatāmajā gadījumā tiesai nav šaubu, ka lietā piemērojamais tiesību normās ietvertais regulējums par vakcinācijas un pārslimošanas sertifikāta nepieciešamību izglītības procesā nodarbinātajiem un darba devēja tiesībām šāda sertifikāta neesības gadījumā to uzskatīt par neatbilstību veicamajam darbam un pamatu darba (dienesta) tiesisko attiecību izbeigšanai atbilst Satversmes 89., 91., 95., 106. un 109.pantam.

Tiesas vērtējumā minētais regulējums ir pieņemts, lai nodrošinātu leģitīmu mērķu sasniegšanu visas sabiedrības interesēs, t.i., tā mērķis ir apturēt straujo Covid-19 infekcijas izplatību, novērst veselības nozares pārslodzi, mazināt novēršamo mirstību un nodrošināt svarīgu valsts funkciju un pakalpojumu nepārtrauktību. Valsts pienākums ir aizsargāt Satversmē nostiprinātās pamattiesības. Pandēmijas kontekstā tās ir tiesības uz dzīvību (Satversmes 93.pants) un veselības aizsardzību (Satversmes 111.pants). Vakcinēšanās atzīstama par efektīvāko un atbilstošāko līdzekli definēto mērķu sasniegšanai. Prasība pēc vakcinācijas vai pārslimošanas sertifikāta kā priekšnoteikuma darba pienākumu veikšanai pieteicēja atvaļināšanas brīdī bija piemērots un atbilstošs līdzeklis tiesību normās paredzēto leģitīmo mērķu sasniegšanai, un tas ir samērīgs. Cita starp vakcinēšanās vai pārslimošanas sertifikāta esība kā priekšnoteikums nodarbinātībai ir arī Satversmes 106. panta pirmajā teikumā garantēto pamattiesību ierobežojums.

[20] Tiesa secina, ka Valsts robežsardzes 2022.gada 17.marta lēmums Nr.23.1-5.5/1104 ir tiesisks.

[21] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 92.pantu ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai nemantisko kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību.

Tā kā tiesa nekonstatēja pārsūdzētā lēmuma prettiesiskumu, nav pamata lemt arī par mantisko zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanu pieteicējam.

[22] Kā ir atzīts Senāta judikatūrā, tiesai nav pienākuma detalizēti atrunāt jebkuru argumentu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (sk. *Senāta 2010. gada 11. marta sprieduma lietā Nr. SKA–66/2010 14. punktu, 2012. gada 21. februāra rīcības sēdes lēmuma lietā Nr. SKA–186/2012 10. punktu*). Līdz ar to tiesa nesniedz detalizētu novērtējumu katram procesa dalībnieka argumentam, bet gan tikai tiem, kam ir nozīme konkrētā strīda izšķiršanā. Tiesa ir iepazinusies ar visiem pieteicēja argumentiem, taču atsevišķi tos nevērtē, jo tie nespēj ietekmēt tiesas nolēmumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251., 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Noraidīt pilnībā /pers. C/ pieteikumu par Valsts robežsardzes 2022.gada 17.marta lēmuma Nr.23.1-5.5/1104 atzīšanu par prettiesisku, mantisko zaudējumu (ieturētā formas tērpa priekšmeta atlikusī vērtība 120,41 *euro*, neizmaksātā amata alga un piemaksa par dienesta pakāpi par atstādināšanas laika posmu no 2021.gada 15.novembra līdz 2022.gada 14.februārim kopā 4346,35 *euro*, neizmaksātā amata alga un piemaksa par dienesta pakāpi par atvaļināšanas no dienesta laika posmu no 2022.gada 15.februāra līdz 2023.gada 1.martam kopā 19624,00 *euro*) atlīdzināšanu, kā arī pienākuma uzlikšanu atlīdzināt nemantisko kaitējumu, rakstveidā atvainojoties pieteicējam.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis M.Šļakota